

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Στροφή στην ποιότητα

Μετά το τελευταίο πρόγραμμα και με μια νέα περίοδο προκλήσεων να ξεκινά, στον δημόσιο διάλογο κυριαρχεί η αναζήτηση τρόπων διατήρησης των παλαιών συντάξεων. Θα ήλπιζε κανείς πως εξίσου μεγάλη σημασία θα δινόταν στις συνθήκες ανάπτυξης της οικονομίας, ειδικότερα για τη νέα γενιά. Στο κέντρο της συζήτησης θα έπρεπε να είναι το εκπαιδευτικό σύστημα.

Σε χώρες με υψηλή ευημερία, τα συστήματα εκπαίδευσης έχουν χαρακτηριστικά που δημιουργούν βάση για ανάπτυξη μαζί με κοινωνική συνοχή. Ενα πρώτο είναι ότι οι δημόσιες εκπαιδευτικές μονάδες, σε όλα τα επίπεδα, λειτουργούν σε πλαίσιο που απελευθερώνει, αντί να καταπιέζει, τη δημιουργικότητα και την προσπάθεια για τους διδασκόντες και τους διδασκόμενους. Αυτό απαραίτητα προϋποθέτει αυτονομία, διασύνδεση με το τοπικό περιβάλλον, αξιολόγηση και ανταμοιβή. Η κεντρική κατεύθυνση, όμως, του ελληνικού συστήματος είναι αντίθετη από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Επιβάλλεται όλες οι εκπαιδευτικές μονάδες να λειτουργούν ομοιόμορφα και κάτω από τη στενή ρύθμιση του αρμόδιου υπουργείου.

Ενα δεύτερο χαρακτηριστικό των περισσότερων ευρωπαϊκών συστημάτων είναι ότι στη δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ανοίγονται δρόμοι και καλλιεργούνται δεξιότητες που δεν περνούν απαραίτητα από το κανάλι της ανώτατης. Κλειδί είναι η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των νέων και η προετοιμασία τους για τον πραγματικό κόσμο. Το στοιχείο αυτό αποτελεί κύρια αδυναμία του συστήματός μας που κατευθύνει τους νέους στην απόκτηση ενός τυπικού πτυχίου και συχνά σε επαγγελματικό αδιέξοδο. Μάλιστα, το σύστημα παραμένει στραμμένο σε δημιουργία απασχόλησης που εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από τον δημόσιο τομέα, αν και τα επόμενα χρόνια αυτός δεν θα μπορεί, ούτε και θα πρέπει, να είναι ο κύριος φορέας παραγωγής.

Τρίτο χαρακτηριστικό των ανεπτυγμένων χωρών είναι η διασύνδεση της έρευνας στα ανώτατα ιδρύματα, τόσο με την επιχειρηματικότητα και την πραγματική οικονομία όσο και με την παγκόσμια επιστημονική δραστηριότητα. Με αυτή τη βάση, πανεπιστήμια και ερευνητικοί οργανισμοί λειτουργούν ως διεθνή ή περιφερειακά κέντρα που προσελκύουν επιστήμονες, ερευνητικά κονδύλια και εκπαιδευμένους από όλο τον κόσμο. Η υστέρηση

στο σύστημά μας είναι μεγάλη και διευρύνεται ταχύτατα.

Εκτός από τις παραπάνω αποκλίσεις, στη χώρα μας υπάρχουν δύο ακόμη κεντρικές σημασίες ζητήματα που αφορούν τη δυναμική του πληθυσμού. Η διαχρονική συρρίκνωση στον πληθυσμό των νέων, λόγω του δυσμενούς Δημογραφικού και της μετανάστευσης. Και ότι στο επίπεδο της ανώτατης εκπαίδευσης υπάρχει συστηματική εκροή φοιτητών και μηδενική προσέλκυση ξένων στα ελληνικά ιδρύματα.

Ποιες είναι λοιπόν οι εφικτές επιλογές πολιτικής; Αύξηση των δαμύσεων πόρων στο σύστημα δεν είναι εφικτή τα επόμενα χρόνια λόγω των δημοσιονομικών περιορισμών. Η βελτίωση της δομής και κυρίως του συστήματος διακυβέρνησης ώστε να πλησιάσει τις ευρωπαϊκές πρακτικές αποτελεί τον μόνο δρόμο. Όμως αυτό προϋποθέτει κατάλληλο σχέδιο και επιμονή, ιδίως αφού ορισμένες ομάδες θα υποστούν αρχικά το κόστος της απώλειας του βολέματος σε μια κακή ισορροπία, και φυσιολογικά αντιδρούν, άσχετα με το ότι το συνολικό όφελος από μια αλλαγή θα είναι τεράστιο.

Υπάρχει βέβαια και ένας εύκολος δρόμος. Το ελληνικό κράτος να μοιράζει όλο και περισσότερες υποσχέσεις στη νέα γενιά, προσφέροντας εύκολη πρόσβαση σε ένα υποβαθμισμένο σύστημα που θα δίνει περισσότερα πτυχία και πιστοποιητικά σε όλους και την αυταπάτη του πρόσκαιρου οφέλους. Πρόκειται για έναν πληθωρισμό με χαρακτηριστικά ανάλογα με αυτά που θα είχε και μια ανεύθυνη νομισματική πολιτική που μοιράζει πληθωριστικό χρήμα, το οποίο εν τέλει οδηγεί σε φτώχεια ή μια ανεύθυνη δημοσιονομική πολιτική με μεγάλα ελλείμματα και τελικά υψηλά χρέη ή χρεοκοπία. Πρόσκαιρο πολιτικό όφελος από τη μια και ζημία για τους πολίτες, ιδίως τους πιο αδύναμους, από την άλλη.

Παρά τα ισχυρά σημάδια προς το αντίθετο, ας ελπίσουμε ότι στο εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν παγιώνονται τα χαρακτηριστικά ενός τέτοιου κύκλου. Σε μια χώρα που, στο ευρωπαϊκό της πλαίσιο, δεν μπορεί πια να υπόσχεται ανάπτυξη με πληθωρισμό χρήματος ή δανεικά, η ένταση του πληθωρισμού αντί για τη στροφή στην ποιότητα στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι ιδιαίτερα επικίνδυνα. Υπονομεύει συστηματικά την ευημερία της νέας γενιάς και μάλιστα με τρόπο που πολύ δύσκολα θα μπορεί να διορθωθεί μελλοντικά.

Ο Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών